

Datum 2019-04-10
Diarienummer 0430/19

Socialdepartementet
s.registrator@regeringskansliet.se
s.sf@regeringskansliet.se
diarienummer S2019/00497/SF

Göteborgs Stads yttrande över remiss - Höjda åldersgränser i pensionssystemet och i andra trygghetssystem (DS 2019:2)

Göteborgs Stad bedömer att promemorian på ett välgrundat sätt belyser de förslag som ligger till grund för långsiktigt höjda och trygga pensioner. Det handlar om att säkra en trygg och rimlig pension efter avslutat arbetsliv. Det är en nödvändighet att fler arbetar längre utifrån en stadigt ökande medellivslängd.

Göteborg Stad ser att förändring av åldersgränser åldersrelaterade attityder kräver förändring av åldersgränser i lagstiftningen för att få normbrytande genomslag.

Välfärden kräver att fler arbetar längre för att klara kompetensförsörjning och pensionsnivåer.

På grund av den korta remisstiden har ingen nämndremiss medgivits. Däremot har sakkunniga inom stadsledningskontoret involverats i beredningen. Likaså har arbetsgivarpolitiska avdelningen SKL och SKL:s referensgrupp pension och försäkring deltagit med synpunkter.

Göteborgs Stad ställer sig i huvudsak bakom utredningens förslag, men har vissa synpunkter och tillägg, vilka redovisas i yttrandet. Göteborgs Stad vill särskilt lyfta fram:

Riktålder för pension

Göteborgs Stad tillstyrker förslaget om riktålder för pension. Riktålderns främsta syfte är att ersätta dagens starka 65-års norm med en pensionsålder som tar hänsyn till den ökande livslängden. Det är rimligt att grunden för beräkningen baseras på att en stor del av medellivslängden efter 65 år bör

vara ett förlängt arbetsliv. Den föreslagna riktåldern kan också sänkas om livslängden varaktigt sänks.

Höjda åldersgränser för inkomstgrundad pension

Göteborgs Stad tillstyrker förslaget om att knyta åldersgränsen för tidigaste uttag av inkomstgrundad pension till riktåldern. Huruvida 65-årsnormen bryts till förmån för en ny tidigast möjliga utträdesålder återstår att se.

Undantag för personer med ett långt arbetsliv

Göteborgs Stad tillstyrker förslaget om en undantagsbestämmelse om rätt till garantipension för personer med ett långt arbetsliv. Göteborgs Stad ser dock att denna undantagsbestämmelse kontinuerligt behöver följas upp och utvärderas.

Anpassningar till åldersgränser i övriga system

Göteborgs Stad **avstyrker** förslaget om att knyta rätten att kvarstå i anställningen till en ”riktålder”. Förslaget om rätten att kvarstå i anställningen till 69 år 2023 bör utvärderas innan ett nytt lagstiftningsärende upprättas. Varje behov av höjning bör utvärderas noga och ske genom att ett lagstiftningsärende upprättas istället för ett ”indexberoende ” anställningsskydd.

Anpassning till åldersgränser i angränsande socialförsäkringssystem

Göteborgs Stad tillstyrker förslaget om att anpassa åldersgränser i angränsande socialförsäkringssystem.

I remissen nämns dock förvånansvärt lite om vilka negativa konsekvenser höjda åldersgränser kan ge för arbetsgivarna och hur de behöver utveckla sitt proaktiva arbete. En höjning av pensionsåldern behöver ställas i relation till hur vi som arbetsgivare utvecklar arbetsmiljön för att fler ska kunna arbeta längre utan att riskera sin hälsa. Detta kräver en rad åtgärder och Anpassningar på samhälls-, organisations-, arbetsplats- och individnivå.

På samhällsnivå finns idag en problematik när sjukförsäkringssystemet. Idag har arbetsgivaren ansvar för sjuklöne de första 14 dagarna. Arbetsgivaren tar en högre risk med äldre i arbetskraften, då sjukdom är vanligare i högre åldrar. Arbetsgivarens ansvar för sjuklöne för personer över 65 år kan komma att behöva förändras. Enligt figur 6.2 så är det främst de med högre inkomster som arbetar till de är 67 år. Incitament för såväl arbetstagare som arbetsgivare är nödvändigt för att inte riskera inlåsning i yrken med lägre inkomster som man fysisk eller psykiskt inte orkar ett helt arbetsliv.

Göteborgs Stad är kvinnodominerad och kvinnor, har generellt sett över hela arbetsmarknaden, en högre sjukfrånvaro än män. Arbetsgruppens förslag riskerar därför generera högre kostnader för kommunsektorn än för övriga arbetsmarknaden. Det är också önskvärt med särskilt riktat stöd för arbetsgivare inom vård och omsorg att genomföra kraftfulla åtgärder för att införa den teknik som finns tillgänglig för att förbättra fysiskt påfrestande arbetssituationer.

På organisationsnivå kan det krävas andra typer av anställningsavtal och möjlighet att arbeta deltid för att öka flexibiliteten för arbetstagarna att kunna styra sina arbetstider. Detta kan exempelvis innebära att möjlighet att komprimera sin årsarbetstid med möjlighet till längre perioder av ledighet.

För att skapa ett hållbart arbetsliv behöver arbetsgivare utveckla faktorerna som främjar alla medarbetares hälsa på arbetsplatsen, utan att för den skull tappa det mer traditionella arbetsmiljöarbetets fokus på riskfaktorer.¹

Den kommunala sektorn står inför stora utvecklingsbehov till följd av bland annat en ökande befolkning, ekonomiska resurser som inte växer i takt med verksamheten och ökande konkurrens om arbetskraften. Digitalisering, innovation och samarbete mellan verksamheter, myndigheter och frivilligorganisationer krävs för att utveckla verksamheten. Stora behov finns av att tänka nytt kring hur arbetet kan utföras och organiseras utifrån medarbetarnas kompetens, hur kompetensen kan utvecklas och utifrån den kompetens som finns tillgänglig på arbetsmarknaden. Särskilt om vi vill att människor ska kunna och vilja arbeta länge.

Ekonomiska konsekvenser

Kommunernas skatteintäkter väntas öka framförallt till följd av att individer arbetar längre, men även till följd av ökade utbetalningar från sjukersättning, sjukpenning och arbetslöshetsersättning när rätten till dessa förlängs. Göteborgs Stad ser positivt på förslaget och menar att det kan vara ett av svaren på hur stadens utmaningar avseende kompetensförsörjning och finansiering kan lösas.

De ökade skatteintäkterna föreslås beaktas när nivån på det generella bidraget till kommunsektorn ska fastställas.

---

¹ Den goda arbetsmiljön och dess indikatorer, Arbetsmiljöverket 2012

Det är flera förmåner och ett stort antal åldersgränser som berörs av Pensionsgruppens överenskommelse och arbetsgruppens förslag. Överenskommelse omfattar emellertid inte åldersgränser i skattesystemet. Utformningen av skattesystemet har stor betydelse för konsekvenserna och arbetsgruppen lämnar heller inga förslag angående dessa.

De sammantagna ekonomiska effekterna för kommunsektorn av samtliga förslag i skrivelsen är svåra att överblicka. Därför bör effekterna på kommunsektorns finanser följas noggrant.

Vid behandlingen av ärendet i kommunstyrelsen förekom skiljaktiga meningar:

Karin Pleijel (MP) yrkade att kommunstyrelsens yttrande skulle ha den lydelse som anges ovan i enlighet med stadsledningskontorets förslag med tillägg enligt yrkande från MP den 4 april 2019, i enlighet med bilaga A.

Helene Odenjung (L) och Jörgen Fogelklou (SD) yrkade att kommunstyrelsens yttrande skulle ha den lydelse som anges ovan i enlighet med stadsledningskontorets förslag och avslag på tilläggsyrkande från MP den 4 april 2019.

Kommunstyrelsen beslutade först att bifalla stadsledningskontorets förslag.

Vid omröstning beträffande avslag respektive bifall till tilläggsyrkande från MP röstade Helene Odenjung (L), Hampus Magnusson (M), Marina Johansson (S), Jörgen Fogelklou (SD), Emmyly Bönfors (C), Jonas Attenius (S), tjänstgörande ersättaren Shahbaz Khan (S) och ordföranden Axel Josefson (M) för avslag.

Karin Pleijel (MP) röstade för bifall.

Martin Wannholt (D) och Jessica Blixt (D) avstod från att rösta.

Kommunstyrelsen beslutade med åtta röster mot en att avslå tilläggsyrkandet från MP.

Representanterna från V deltog inte i beslutet.

David Lega (KD) antecknade följande till protokollet: Om jag hade haft rätt att rösta hade jag röstat för avslag på tilläggsyrkande från MP.

Representanterna från V antecknade som yttrande en skrivelse från den 9 april 2019, enligt bilaga B.

Representanterna från S antecknade som yttrande en skrivelse från den 10 april 2019, enligt bilaga C.

Göteborg den 10 april 2019
GÖTEBORGS KOMMUNSTYRELSE

Axel Josefson

Mathias Sköld

Yrkande angående Yttrande över remiss – Höjda åldersgränser i pensionssystemet och i andra trygghetssystem (DS 2019:2)

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

Stadsledningskontorets förslag till yttrande kompletteras med nedanstående

Yrkandet

I samband med höjd åldersgräns i pensionssystemet är det av vikt att vi skapar ett långsiktigt hållbart arbetsliv. Vi vet att arbetsskador och belastningar skiljer sig åt inom olika yrken. Det finns både kopplingar till socioekonomiska grupper och kön i relation till detta. Det är även rimligt att överväga hur ett längre arbetsliv påverkar relationen till det stöd som mor- och farföräldrar kan vara i relationen till sina barnbarn. Det är inte alla som har tillgång till sådant stöd, men det är rimligt att staten överväger hur det kan påverka arbetsbelastningen för småbarnsföräldrar och ser vilka reformer som kan stödja dessa.

Staten bör därför i samband med införandet överväga övriga möjligheten för tidigare pensionering i grupper som kommer ha tung fysisk arbetsbelastning. Det bör skapas system där det tydligare blir möjligt för äldre yrkesverksamma att gradvis trappa ned sin arbetstid.

Det långsiktiga lärandet blir även mer viktigt i samband med ett längre arbetsliv. Möjligheten till studier, omskolning och stöd i omställningsprocesser kommer vara än viktigare framöver. Staten bör ta dessa i övervägning i utformandet av systemet.

**Yttrande angående – Remiss från socialdepartementet-
Höjda åldersgränser i pensionssystemet och i andra trygghetssystem
(DS2019:2)**

Yttrandet

Många har idag svårt att leva ett värdigt liv på sin pension, trots ett helt liv med yrkesarbete. Ett pensionssystem måste ge alla ekonomisk trygghet, inte bara de som haft höga inkomster. I dag är det inte så då pensionssystemet gynnar höginkomsttagare som kan arbeta länge. Att vi blir äldre gör att vi också kommer ha en befolkning som kan arbeta längre, och då skulle det kunna vara bra att den övre gränsen höjs.

Vi menar dock att man börjar i fel ände. Vänsterpartiet har inget emot att människor skulle kunna jobba längre. De som kan och vill arbeta längre ska ges möjlighet att göra det. Samtidigt ser vi ett problem med att på det sätt som arbetslivet idag är utformat är det många som inte orkar arbeta ens till 61 år vilket är den lägsta åldersgränsen för att ta ut pension idag. Bland Kommunals medlemmar är den genomsnittliga pensionsåldern 63 år. Det är ett år tidigare än den lägsta föreslagna pensionsåldern i det förslag som presenterats. Genom att höja åldersgränserna i pensionssystemet ser vi att dessa grupper riskerar att drabbas ännu hårdare och att ojämlikheten istället ökar. Innan beslut om att höja åldersgränserna måste arbetsvillkoren inom framförallt de kvinnodominerade arbetaryrkena förbättras. Vänsterpartiet menar att pensionssystemet måste förändras i grunden. Det behövs ett pensionssystem som gör det möjligt för alla att kunna leva på sin pension.

Yttrande angående yttrande över remiss - Höjda åldersgränser i pensionssystemet och i andra trygghetssystem (DS 2019:2)

Yttrandet

I sitt remissvar angående höjda åldersgränser i pensionssystemet anför Stadsledningskontoret samma huvudargument som Pensionsgruppens partier: Behovet av fler arbetade timmar i ekonomin och den ökade medellivslängden. Socialdemokraterna i Göteborg står i huvudsak bakom Pensionsgruppens slutsatser, men vill med detta yttrande tillföra ett antal viktiga perspektiv för det kommande implementeringsarbetet – och inför framtida förändringar i pensionssystemets utformning.

Idag är ungefär halva livet yrkesaktiv tid, jämfört med runt 70 procent i början av 1950-talet. Den arbetsfria tiden i livet har fördubblats på ett drygt halvsekel. Den ökade medellivslängden, som Stadsledningskontoret lyfter fram i sitt remissvar, utgör inte den enda förklaringen till detta. I praktiken har inträdet på arbetsmarknaden försenats i takt med utbyggnaden av den jämlika högskolan. Vissa växande yrkesgrupper – företrädesvis akademiska sådana – kan därmed försena sitt inträde på arbetsmarknaden till sena 20-årsåldern. Detta positiva utbildningslyft bidrar nu till att alla yrkesgrupper, även de vars inträde på arbetsmarknaden sker betydligt tidigare, får höjd pensionsålder.

Fler arbetade timmar i ekonomin är en förutsättning för att välfärden ska fortsätta fungera. För att behålla försörjningsbalansen mellan yrkesaktiva och icke-yrkesaktiva behöver arbetsmarknaden tillföras hundratusentals fler årsarbetare än befolkningsutvecklingen medger. Samhällsutvecklingen i stort kräver att balansen mellan yrkesaktiva och icke-yrkesaktiva befinner sig på en rimlig nivå. I det avseendet är det nödvändigt att överväga åtgärder för fler i arbete. Sverige har i dagsläget en historiskt stor arbetskraftsreserv, men som inte kan ta steget in på arbetsmarknaden. Problemet med fler arbetade timmar i ekonomin löses i vår mening genom att satsa på språkutbildning, matchning och kompetenshöjning.

Höjd pensionsålder är bara ett av flera verktyg – och inte det enskilt viktigaste.

Olika yrken påverkar kroppen på olika sätt. För den som påbörjar yrkeslivet tidigt inom ett arbetaryrke blir arbetets påverkan tydlig. Några yrken är särskilt utsatta. Kvinnliga vård-, restaurang- och köksbiträden löper större risk att dö i förtid. Manliga sjömän och fastighetsskötare befinner sig i samma situation. Situationen har varit likartad sedan 1980-talet. Forskningsläget är relativt entydigt: Arbetaryrken påverkar livslängden negativt, och tär mer på såväl den fysiska som den psykiska hälsan. Större beaktande bör tas till detta under framtida förändringar av pensionssystemet.

Medellivslängden har, parallellt med den ständigt förbättrade folkhälsan i landet, ökat under de senaste decennierna. Detta är själva kärnan i Pensionsgruppens förslag till höjda åldersgränser i pensionssystemet. Men vid en fördjupning i siffrorna är det tydligt att medellivslängden förändrats på basis av klass. Enligt SCB sjönk arbetarkvinnors förväntade medellivslängd med 2,5 månad mellan 2012 och 2017. Arbetarmäns förväntade medellivslängd stod still. Samtidigt har den förväntade medellivslängden för högutbildade män ökat med hela 8,5 månader, och högutbildade 30-åriga kvinnor har på samma tid ökat sin förväntade livslängd med 6 månader. Samhällets – och yrkeslivets – ojämlikhet resulterar i att samhällsklasserna har olika medellivslängd. Detta syns tydligt i Göteborg; skillnaden i medellivslängd mellan östra Bergsjön och Långedrag är 9 år för män och 6 år för kvinnor. I andra delar av landet är skillnaderna ännu större. Varken Pensionsgruppens förslag eller Stadsledningskontorets remiss tar särskild hänsyn till detta, vilket vi beklagar.

Det är nödvändigt med höjd pensionsålder – men att behandla arbetare- och lägre tjänstemannagrupper på samma sätt som andra yrkesgrupper riskerar att i praktiken få negativa konsekvenser. Tidigare fanns ett generöst förtidspensionssystem, som utgjorde en sorts nödlösning för delar av de yrkesgrupper som inte orkade arbeta hela vägen till pensionsåldern eller av andra skäl inte längre kunde stå fullt ut till arbetsmarknadens förfogande. Ett sådant trygghetssystem skulle i kombination med effektiva åtgärder för minskad stress och bättre arbetsmiljö på arbetsplatsen ge goda möjligheter att råda bot på ett stort samhällsproblem: Att arbetslivet ger olika förutsättningar för att kunna arbeta till dagens, och framtida, åldersgränser i pensionssystemet. Det bör vara en del av framtida pensionsöverenskommelser.